

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ
ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2016

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Η Υπηρεσία Μεταλλείων είναι η αρμόδια αρχή για την εφαρμογή της περί Μεταλλείων και Λατομείων όπως και της περί Εκρηκτικών Υλών Νομοθεσίας. Είναι επίσης σύμβουλος του Κράτους πάνω σε τεχνικά θέματα που σχετίζονται με τον ορυκτό πλούτο της Χώρας και ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ Κυβέρνησης, Μεταλλευτικών Εταιρειών και Ερευνητών.

1.2. Από τις αρμοδιότητες της, η Υπηρεσία Μεταλλείων, έχει στόχο την ορθολογική ανάπτυξη του ορυκτού πλούτου της Χώρας μέσα από δραστηριότητες που να ελαχιστοποιούν την επίδραση της ανάπτυξης αυτής στο περιβάλλον και παρέχουν ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας για τους εργαζόμενους στον τομέα όπως και την παροχή άριστης ποιότητας προϊόντων στην αγορά με το χαμηλότερα δυνατό μεταφορικό κόστος.

1.3. Για την επίτευξη των πιο πάνω στόχων, η Υπηρεσία Μεταλλείων, είναι οργανωμένη έτσι ώστε να αντεπεξέρχεται στις πιο κάτω κύριες ενασχολήσεις:

- Την έκδοση Ερευνητικών Αδειών, Προνομίων Λατομείου, Μεταλλευτικών Μισθώσεων και τον έλεγχο της τήρησης των όρων χορήγησης τους.
- Την εξέταση των Διαχειριστικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τις κυριότερες εκμεταλλεύσεις.
- Τον έλεγχο των συνθηκών ασφάλειας και υγείας στα μεταλλεία, λατομεία και συναφείς εγκαταστάσεις.
- Τον έλεγχο της εισαγωγής, αποθήκευσης, πώλησης και χρήσης των εκρηκτικών υλών, πυροτεχνημάτων και πυρομαχικών.
- Την είσπραξη τελών, μισθωμάτων, ενοικίων και δικαιωμάτων για τις έρευνες, τις εκμεταλλεύσεις και τις εκρηκτικές ύλες.

2. ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

2.1. Ως γνωστό η κυπριακή μεταλλευτική βιομηχανία ήταν δραστηριοποιημένη στην παραγωγή μεταλλευμάτων και συμπυκνωμάτων χαλκού, σιδηροπυρίτη, χρυσού, χρωμίτη καθώς και ινών αμιάντου.

Από τη δεκαετία του 1970 η μεταλλευτική βιομηχανία βρίσκεται σε ύφεση γεγονός που οφείλεται κυρίως, πλην των γνωστών λόγων της κατάληψης σημαντικών μεταλλευτικών περιοχών από τα Τουρκικά στρατεύματα και της εξάντλησης των μεγάλων και πλούσιων κοιτασμάτων της Χώρας, στη συνεχιζόμενη αύξηση του κόστους παραγωγής χωρίς ανάλογη αύξηση στις διεθνείς τιμές πώλησης τους. Κατά το 2016 η τιμή του χαλκού κατά μέσο όρο ήταν περί τα US\$ 5.500 ανά τόνο και του χρυσού που US\$ 1.150 ανά oz.

2.2. Η μοναδική μεταλλευτική δραστηριότητα που υπάρχει σήμερα στη Χώρα είναι το μεταλλείο χαλκού της Σκουριώτισσας στην επαρχία Λευκωσίας, που άρχισε ξανά τη λειτουργία του στα μέσα του 1996 με την παραγωγή καθόδων μεταλλικού χαλκού (99,999%), εφαρμόζοντας την μέθοδο της εκχύλισης – εξαγωγής με οργανικό διαλύτη – ηλεκτρανάκτησης (Leaching - SX - EW). Μέχρι σήμερα εξήχθησαν συνολικά από την Χώρα περίπου 63.450 τόνοι καθόδων. Γενικότερα η δραστηριότητα αυτή άνοιξε τις προοπτικές για την εκμετάλλευση με την εν λόγω μέθοδο των φτωχών χαλκούχων κυπριακών κοιτασμάτων. Η διεύθυνση του μεταλλείου Σκουριώτισσας, που έχει επεκτείνει τις ερευνητικές της εργασίες στη ευρύτερη περιοχή, στοχεύει στην εκμετάλλευση του γειτονικού παλαιού μεταλλείου στο τοπωνύμιο Απλίκι (κοινοτικά όρια Καλοπαναγιώτη επαρχίας Λευκωσίας) και του γνωστού κοιτάσματος με την επωνυμία Δυτικό Απλίκι, όπου άρχισε εντός του 2015 προκαταρκτικές εργασίες για την εκμετάλλευση τους. Περαιτέρω η διεύθυνση του εν λόγω μεταλλείου έχει ολοκληρώσει σχετική μελέτη για την παραγωγή χρυσού-αργύρου με τη μέθοδο της κυάνωσης από τα έτοιμα εξορυγμένα χρυσοφόρα αποθέματα του μεταλλείου και προς τούτο περί το τέλος του 2016 άρχισε η εγκατάσταση σχετικής μεταλλουργικής μονάδας.

2.3. Όσον αφορά τις ερευνητικές δραστηριότητες για μέταλλα, επιδείχθηκε ενδιαφέρον για χρυσό και χαλκό όμως όχι τόσο έντονο όσο τα προηγούμενα χρόνια. Σήμερα βρίσκονται σε ισχύ περί τις 34 άδειες επισκόπησης για μεταλλεύματα χρυσού, χαλκού και γενικότερα μικτών θειούχων που καλύπτουν όλη την ελεύθερη Κύπρο σε έκταση περίπου 59 τετραγωνικών χιλιομέτρων, ενώ βρίσκονται υπό εξέταση άλλες 2 αιτήσεις.

3. ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

3.1. Η χώρα θεωρείται αυτάρκης σε αποθέματα λατομικών υλικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, εφόσον δοθούν οι απαραίτητες άδειες εκμετάλλευσης, ως πρώτες ύλες σε οικοδομές, δρόμους, υδατοφράκτες, μαρίνες, λιμάνια, και άλλα κατασκευαστικά έργα.

Σε αντίθεση με τη μεταλλευτική βιομηχανία, η λατομική βιομηχανία είναι έντονα δραστηριοποιημένη παρόλο ότι λόγω της οικονομικής κρίσης η ζήτηση των λατομικών υλικών έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με το 2008. Υπάρχουν παγκύπρια περίπου 134 λατομεία που παράγουν διάφορα πετρώματα και βιομηχανικά ορυκτά, εκ των οποίων 21 βρίσκονται στο τελικό στάδιο αποκατάστασης του χώρου των λατομικών εργασιών.

3.2. Για επιτόπια χρήση παράγονται:

- Χαβάρες και χαβαροχάλικα για επιχωματώσεις και υποθεμελιώσεις οδικών έργων.
- Αδρανή υλικά κυρίως από ασβεστόλιθο και διαβάση για τις ανάγκες της οικοδομικής βιομηχανίας και των άλλων κατασκευών (δρόμοι κλπ).
- Μαργαϊκός ασβεστόλιθος, άργιλος και γύψος ως πρώτη ύλη για τη τροφοδότηση της τσιμεντοβιομηχανίας της Χώρας.
- Ασβεστόλιθος για παραγωγή ασβέστη.
- Άργιλος για ικανοποίηση των αναγκών των τουβλοποιιών.
- Γύψος για παραγωγή επιχρισμάτων.
- Ασβεστιτικός ψαμμίτης για παραγωγή οικοδομικής πέτρας και πέτρας επενδύσεως κτιρίων, όπως και ογκόλιθων για την ικανοποίηση των αναγκών των θαλασσίων έργων.

Πλην των εξαγωγών ασβέστη, τσιμέντου, επιχρισμάτων και οικοδομικής πέτρας, οι κυριότερες εξαγωγές λατομικών υλικών εστιάζονται:

- σε μπεντονίτη (ενεργοποιημένο ή μη) που εξάγεται κυρίως υπό μορφή διαβαθμισμένου προϊόντος για οικιακή χρήση (cat- litter),
- σε διαβαθμισμένο γύψο για ικανοποίηση αναγκών παραγωγής γυψοσανίδων, τσιμέντων και επιχρισμάτων,
- σε αλεσμένες ούμπρες και ώχρες για παραγωγή βαφών.

3.3. Το πρόβλημα της καθυστέρησης της ανανέωσης των αδειών εκμετάλλευσης, έχει λυθεί με την εφαρμογή της εγκυκλίου αρ. 4/2013 του Υπουργείου Εσωτερικών και

έτσι σήμερα όλες οι άδειες των μεταλλείων και λατομείων πλην μεμονωμένων περιπτώσεων, βρίσκονται σε ισχύ.

3.4. Όσο αφορά τις άδειες επισκόπησης για λατομικά υλικά, εξακολουθεί το ενδιαφέρον για διερεύνηση διαφόρων πετρωμάτων και βιομηχανικών ορυκτών. Σήμερα βρίσκονται σε ισχύ περί τις 29 άδειες, ενώ βρίσκονται υπό εξέταση άλλες 7 αιτήσεις. Το 2011 η Υπηρεσία ανάθεσε με τη διαδικασία των προσφορών την Εκπόνηση Λεπτομερούς Μελέτης για Πιθανή Δημιουργία Νέας Λατομικής Ζώνης στην Επαρχία Πάφου. Η εκπόνηση της μελέτης ολοκληρώθηκε εντός του 2013 και διενεργούνται οι δέουσες αξιολογήσεις από το Τμήμα Περιβάλλοντος προκειμένου να ληφθούν σχετικές αποφάσεις.

Επίσης, μετά την ολοκλήρωση των ερευνών από το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης όπως και του ιδιωτικού τομέα για τον προσδιορισμό ασβεστολιθικών σχηματισμών κατάλληλων για χρήση στα θαλάσσια έχουν υποβληθεί σχετικές πολεοδομικές αιτήσεις για την εξέταση της εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων που προσδιορίστηκαν, κυρίως στην επαρχία Πάφου.

4. ΜΕΛΕΤΕΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

4.1. Από το 1990 καθιερώθηκε ο θεσμός εκπόνησης Διαχειριστικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τις κυριότερες εκμεταλλεύσεις. Τον Ιούλιο του 2009, ψηφίστηκε από την Βουλή των Αντιπροσώπων το νέο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και εναρμονίζει την εθνική νομοθεσία με την οδηγία 2006/21/ΕΚ. Την αρμοδιότητα εφαρμογής της νέας νομοθεσίας έχει το Τμήμα Περιβάλλοντος. Η Υπηρεσία Μεταλλείων εφαρμόζει τις νέες τροποποιήσεις των περί Μεταλλείων και Λατομείων Κανονισμών που ψηφίστηκαν κατά την ίδια περίοδο και αφορούν την παρουσίαση και το περιεχόμενο των Διαχειριστικών Περιβαλλοντικών Μελετών έτσι ώστε αυτές να συνάδουν με το περιεχόμενο της νέας εναρμονιστικής νομοθεσίας. Οι μελέτες αυτές επανεξετάζονται κάθε πέντε χρόνια και αφορούν όλες τις εκμεταλλεύσεις. Επίσης με τους εν λόγω Κανονισμούς καθιερώθηκε η μελέτη και επίβλεψη των ερευνητικών εργασιών από Γεωλόγους και των λατομικών και μεταλλευτικών εργασιών από Μηχανικούς Μεταλλείων.

4.2 Κατά την διάρκεια του 2016, σε συνεργασία με την Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας και το Τμήμα Δασών συνεχίστηκαν εργασίες στο εγκαταλειμμένο επιφανειακό μεταλλείο Αγκοκηπιάς της επαρχίας Λευκωσίας, με σκοπό τη διευθέτηση

των όμβριων με τρόπο που να αποτρέπεται η όχληση της κοινότητας από ροές μπάζων από τα τις αποθέσεις του μεταλλείου. Επίσης σε συνεργασία με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων κατασκευάστηκε στα κατάντη της κεντρικής στοάς (στοά Κανελλοπούλου) αντλιοστάσιο, με σκοπό τη συλλογή και την ανακύκλωση των όξινων απορροών του μεταλλείου προς το ίδιο το μεταλλείο.

4.3 Κατά το 2016 δεν πραγματοποιήθηκε οποιαδήποτε τροποποίηση του περί Ρύθμισης Μεταλλείων και Λατομείων Νόμου και των σχετικών Κανονισμών, όμως μελετήθηκαν και εξακολουθούν να μελετούνται τρόποι περαιτέρω ενίσχυσης και εκσυγχρονισμού του νομοθετικού πλαισίου, που διέπει κυρίως την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου.

5. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Ένα σημαντικό μέρος των καθηκόντων του προσωπικού της Υπηρεσίας είναι η επιθεώρηση των μεταλλείων και των λατομείων για την πρόληψη των ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών. Με βάση ειδικούς Κανονισμούς οι εργαζόμενοι εξετάζονται κάθε δύο χρόνια από το Ιατρικό Συμβούλιο Πνευμοκονίασης για παρακολούθηση της υγείας τους. Παράλληλα, η Υπηρεσία συνεργάζεται άριστα με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας για την περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας και υγείας στα μεταλλεία και λατομεία.

6. ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ

Όπως είναι γνωστό, σε αρκετές περιπτώσεις, για την εξόρυξη μεταλλευμάτων και λατομικών υλικών είναι απαραίτητη η χρήση εκρηκτικών υλών. Ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Μεταλλείων εκτός από Επιθεωρητής Μεταλλείων είναι ταυτόχρονα και Επιθεωρητής Εκρηκτικών Υλών.

Στα πλαίσια των καθηκόντων του και μετά από σχετική εξέταση, παραχωρεί σε κατάλληλα και ικανά πρόσωπα σχετικό Πιστοποιητικό Ικανότητας χρήσης εκρηκτικών υλών, το οποίο πρέπει να ανανεώνεται κάθε χρόνο. Κατά την διάρκεια του 2015 υπήρχαν 93 κάτοχοι Πιστοποιητικού Ικανότητας για χρήση εκρηκτικών υλών και πυροτεχνημάτων υψηλής εκρηκτικότητας. Κατά τη διάρκεια του 2016 παραχωρήθηκε αριθμός αδειών για εκρηκτικές ύλες, όπως φαίνονται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας Αδειών Εκρηκτικών Υλών για το 2016

Άδεια	Εισαγωγή και ενδο-κοινοτική μεταφορά	Εξαγωγή και ενδο-κοινοτική μεταφορά	Κατασκευή	Αποθήκευση	Πώληση	Χρήση	Μεταφορά εντός Κύπρου
Πυρομαχικά	15	11	11	147	130	—	129
Πυροτεχνήματα	13	—	—	17	15	403	
Εκρηκτικές Ύλες	20	7	6	9	4	32	
Πρώτες Ύλες	8	—	—	—	—	—	

Σημειώνεται ότι η νομοθεσία της Δημοκρατίας που αφορά τις εκρηκτικές ύλες εμπορικής χρήσης και τα είδη πυροτεχνίας, είναι εναρμονισμένη με τη σχετική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία που αφορά τα είδη πυροτεχνίας και τις εκρηκτικές ύλες εμπορικής χρήσης αναδιατυπώθηκαν με τις οδηγίες 2013/29/ΕΕ και 2014/28/ ΕΕ και έχουν μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο.

7. ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΔΡΑΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΔΟΠΟΙΙΑ

Από 1/5/2004 η αρμοδιότητα του ελέγχου των προϊόντων δομικών κατασκευών αναλήφθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών με βάση την περί των Βασικών Απαιτήσεων Νομοθεσία που θέλει τα εν λόγω προϊόντα, όταν διατίθενται στην αγορά, να πληρούν τις προδιαγραφές που καθορίζονται στα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά Πρότυπα και προς τούτο να φέρουν τη σήμανση συμμόρφωσης “CE”. Η εν λόγω νομοθεσία είναι, εναρμονισμένη με τη σχετική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Υπηρεσία συμμετέχει στη Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης και Εφαρμογής της εναρμονισμένης νομοθεσίας που αφορά την ποιότητα των δομικών υλικών, που αποτελεί συμβουλευτικό όργανο του Υπουργείου Εσωτερικών. Στα πλαίσια αυτά η Υπηρεσία Μεταλλείων και το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης εξουσιοδοτήθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών να διεξάγουν δειγματοληψίες των αδρανών υλικών που παράγονται από τις λατομικές σκυροθραυστικές μονάδες, με στόχο την παρακολούθηση της ποιότητάς τους. Επίσης η Υπηρεσία Μεταλλείων, εξακολουθεί να προεδρεύει της Τεχνικής Επιτροπής Προτύπων για τα Αμμοχάλικα του Κυπριακού Οργανισμού Τυποποίησης (CYS TE-02), η οποία επιλαμβάνεται προβλημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Προτύπων EN12620 (αδρανή υλικά σκυροδέματος), EN 13139 (αδρανή υλικά επιχρισμάτων), EN13043 (αδρανή υλικά

ασφαλικών μειγμάτων) και EN13242 (αδρανή υλικά ασύνδετων και υδραυλικά συνδεμένων υλικών για χρήση σε έργα πολιτικής μηχανικής και κατασκευής δρόμων).

8. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

8.1 Οι παραγωγές και εξαγωγές μεταλλευμάτων και λατομικών υλικών από το 2012 έως και το 2016, φαίνονται αντίστοιχα στους πιο κάτω πίνακες. Κατά το 2015 η παραγωγή των αδρανών υλικών παρουσίασε την μικρότερη τιμή τουλάχιστον των τελευταίων δέκα ετών ενώ κατά το 2016 παρουσίασε αύξηση περίπου 30% όπως επίσης και η επιτόπια διάθεση τσιμέντου. Τούτο οφείλεται κυρίως στη ανάκαμψη της αγοράς ακινήτων όπως και στην κατασκευή νέων έργων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η τσιμεντοβιομηχανία συνεχίζει να έχει σημαντικές εξαγωγές κλίνκερ και τσιμέντου προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

8.2 Τα έσοδα της Υπηρεσίας για το έτος 2016 ανέρχονται στις €5.242.031. Ποσό €2.586.439 παραχωρήθηκε στις Κοινότητες που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από τις μεταλλευτικές και λατομικές εργασίες, με σκοπό την εκτέλεση των δικών τους αναπτυξιακών έργων.

Ποσό €2.655.592 κατατέθηκε στο πάγιο ταμείο της Δημοκρατίας και αναλύεται ως ακολούθως:

- Τέλη άδειών εκρηκτικών υλών	€ 173.110
- Μισθώματα ερευνητικών αδειών	€ 80.377
- Μισθώματα και ενοίκια μεταλλευτικών μισθώσεων και προνομίων λατομείου	€ 1.217.527
- Μισθώματα προστασίας φυσικού περιβάλλοντος	€ 175.836
- Δικαιώματα (μεταλλεύματα 60%)	€ 45.316
- Δικαιώματα λατομικών υλικών (25%)	€ 852.076
- Χρηματικές ποινές	€ 12.388
- Τέλη αιτήσεων και άλλα έσοδα	€ 98.962

8.3. Τα συνολικά έσοδα της χώρας από εξαγωγές μεταλλευμάτων και λατομικών υλικών ήταν για το 2016 περίπου €20.808.850 (μη συμπεριλαμβανομένων των εξαγωγών τσιμέντου και κλίνκερ) συγκρινόμενα με του 2015 που ήταν €23.324.125.

**Πίνακας παραγωγής μεταλλευμάτων και λατομικών υλικών
για την περίοδο 2012 – 2016 (σε μετρικούς τόνους)**

Μεταλλεύματα και λατομικά υλικά	2012	2013	2014	2015	2016
Χαλκός	4.328	3.631	3.088	2.121	1.754
Αδρανή Υλικά	7.308.056	4.561.152	4.039.087	3.941.378	5.482.913
Χαβάρα και Χαβαροχάλικα	64.000	18.000	37.500	153.350	115.000
Μαργαϊκός Ασβεστόλιθος	1.500.000	2.363.000	3.068.000	2.756.500	2.770.000
Αργίλος για τσιμέντο	375.000	582.000	749.000	672.700	676.000
Αργίλος για τούβλα και κεραμίδια	120.000	77.800	63.050	58.280	75.820
Πέτρα Οικοδομής	14.079	2.600	3.100	4.650	5.570
Ογκόλιθοι	74.896	5.200	6.250	55.450	97.150
Μπεντονίτης	176.500	174.000	154.000	129.000	119.400
Ούμπρα και ώχρα	41.351	61.310	24.536	60.562	17.805
Μάρμαρο	3.920	900	2.060	2.580	500
Ασβέστης	4.551	3.730	3.462	3.182	3.366
Γύψος	327.800	315.000	347.600	471.885	682.024
Παραγωγή τσιμέντου	1.025.666	854.778	734.692	788.168	1 018.537
Κατανάλ. τσιμέντου	780.849	534.960	452.647	463.297	581.665
Κατανάλ. ασφάλτου	36.019	24.532	20.784	20.648	37.176
Τούβλα και κεραμίδια (χιλιάδες τεμάχια)	25.542	16.847	13.400	12.356	15.846

**Πίνακας Εξαγωγών
για την περίοδο 2012 – 2016 (σε μετρικούς τόνους)**

Μεταλλεύματα και λατομικά υλικά	2012	2013	2014	2015	2016
Χαλκός	4.328	3.631	3.088	2.121	1.754
Ούμπρα και Όχρα	3.394	4.016	3.793	3.503	3.816
Μπεντονίτης	160.180	158.386	140.174	127.036	117.184
Γύψος	249.480	254.687	296.135	416.713	610.724
Ασβέστης					
Πέτρα οικοδομής	107	66	1.042	71	211
Σκύρα					
Άλλα					
Τσιμέντο	230.965	339.374	268.098	337.817	431.825
Κλίνκερ	23.663	807.041	1.106.605	981.177	834.037